

Sygn. akt XV Ca 1531/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia SO Brygida Łagodzińska

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.

przeciwko B. K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 12 sierpnia 2015 r.

sygn. akt I C 830/15

uchyla zaskarżony wyrok zaoczny, znosi postępowanie przeprowadzone na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2015 roku i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Brygida Łagodzińska

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym w dniu 3 kwietnia 2015 r., powód (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. wniósł o zasądzenie od pozwanego B. K. na swoją rzecz kwoty 862,84 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Jednocześnie powód wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2015 r., z uwagi na stwierdzenie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, Sąd Rejonowy (...)w L. przekazał sprawę do Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu.

W dniu 12 sierpnia 2015 r. odbyła się rozprawa, na której Sąd Rejonowy stwierdził, że nie stawił się nikt, przy czym stwierdził, że pozwany B. K. został prawidłowo wezwany w trybie podwójnego awizo.

Wyrokiem zaocznym z dnia 12 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu oddalił powództwo.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył powód, zarzucając orzeczeniu:

1. naruszenie prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 233 §1 k.p.c., poprzez uznanie przez Sąd, że pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia umowy pożyczki;

- art. 339 § 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że przytoczone przez powoda twierdzenia budzą uzasadnione wątpliwości, co z kolei wyklucza możliwość przyjęcia za prawdziwe twierdzeń powoda.

2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 65 § 1 i 2 k.c., poprzez jego niezastosowanie;

- art. 60 k.c., poprzez błędną interpretację i niewłaściwie zastosowanie prowadzące w konsekwencji do uznania, że pozwany nie wyraził skutecznie woli zawarcia z powodem umowy pożyczki;

- art. 720 § 2 k.c. w zw. z art. 74 k.c., poprzez błędną interpretację i niewłaściwie zastosowanie prowadzące w konsekwencji do uznania, iż umowa pożyczki nie została zawarta, z uwagi na fakt jej niepodpisania, mimo że przepisy prawa materialnego dotyczące umowy pożyczki nie wymagają zachowania formy pisemnej dla jej zawarcia, a co w konsekwencji doprowadziło do prowadzenia dalszego postępowania dowodowego i uznanie roszczenia powoda za nieudowodnione.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm prawem przepisanych, w tym także za instancję odwoławczą, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wniesiona przez powoda doprowadziła do uchylenia zaskarżonego orzeczenia, zniesienia postępowania przeprowadzonego na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2015 r. i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy z urzędu stwierdził nieważność postępowania, polegającą na pozbawieniu pozwanego możliwości obrony swych praw.

Zgodnie z treścią art. 505¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu uproszczonym, jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa.

Na podstawie z art. 378 § 1 k.p.c., Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Sąd Okręgowy był zatem zobowiązany do rozważania czy nie doszło do nieważności postępowania. W razie stwierdzenia nieważności postępowania sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Na tle przytoczonych norm podkreślić należy kwestie kluczowe: stwierdzenie nieważności postępowania dokonuje się niezależnie od tego czy apelujący powołał się na to uchybienie; pomimo nieważności postępowania orzeczenie zapadłe w pierwszej instancji nie podlega uchyleniu w części niezaskarżonej, bowiem w tym zakresie jest ono już prawomocne; sądowi odwoławczemu nie pozostawia się wyboru co do sposobu rozstrzygnięcia w sprawie gdzie stwierdził nieważność postępowania; sąd drugiej instancji nie przystępuje do rozpoznania zarzutów odnoszących się do meritum

Jedną z przyczyn nieważności postępowania jest wystąpienie sytuacji, w której strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Z judykatury Sądu Najwyższego wynika, że pozbawienie strony możliwości działania ma miejsce, „gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia” (wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 50/08, LEX nr 424321). Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz, czy pomimo zaistnienia tych dwóch przesłanek strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu tych wszystkich przesłanek można mówić o skutkującym nieważnością postępowania pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Nie każde, więc naruszenie przepisów proceduralnych może być w ten sposób traktowane. Trzeba też zwrócić uwagę, że uczestnictwo w procesie, podejmowanie czynności procesowych, udział w rozprawach i innych czynnościach jest prawem, nie zaś obowiązkiem strony, obowiązkiem sądu jest natomiast zapewnienie jej takiej możliwości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 404/09, LEX 590206).

Analiza dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy doprowadziła Sąd I instancji do wniosku, że w przedmiotowej sprawie pozwany nie został prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 12 sierpnia 2015 r., jak również nie doręczono pozwanemu odpisu pozwu wraz z załącznikami oraz zobowiązaniem do ustosunkowania się do pozwu i pouczeniem. Korespondencja w sprawie była kierowana do pozwanego na adres (...), (...)-(...) P.. Sąd Okręgowy na podstawie systemu (...) ustalił, że jest to aktualny adres zamieszkania pozwanego. Pozwanemu nie została jednak skutecznie doręczona w trybie art. 139 k.p.c. - przesyłka pocztowa zawierająca odpisu pozwu wraz z załącznikami, zobowiązaniem do ustosunkowania się do pozwu, pouczeniem i zawiadomieniem o terminie wyznaczonej na dzień 12 sierpnia 2015 r. rozprawy.

O skuteczności doręczenia przez awizo można mówić jedynie wówczas, gdy postępowanie doręczyciela pocztowego uregulowane w tych przepisach było uzasadnione zaistniałymi okolicznościami. Chodzi o powstanie sytuacji, gdy nie było możliwe doręczenie właściwe (art. 133, art. 135 i art. 137 k.p.c.) lub zastępcze (art. 138 k.p.c.). Dolegliwe skutki procesowe, jakie wiążą się dla adresatów tego sposobu doręczenia wymagają rygorystycznego przestrzegania wymogów przewidzianych w art. 139 k.p.c. oraz w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (tekst jednolity z dnia 29 lipca 2015 r. Dz.U. z 2015 r. poz. 1222). Naruszenie tych wymogów przez doręczyciela zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem, czyni doręczenie nieskutecznym.

Zgodnie z art. 139 § 1 k.p.c. oraz § 6 – 8 powołanego rozporządzenia, skuteczność doręczenia przez awizo zależy od dwukrotnego umieszczenia w drzwiach mieszkania adresata lub oddawczej skrzynce pocztowej zawiadomienia o możliwości odbioru przesyłki. Zgodnie z § 6 ust. 2, w przypadkach określonych w art. 139 § 1 k.p.c. zawiadomienie dla adresata o pozostawieniu przesyłki sporządza doręczający, wskazując w nim placówkę pocztową operatora lub urząd gminy, z którego przesyłkę należy odebrać w ciągu siedmiu dni, licząc od dnia następnego po dniu pozostawienia zawiadomienia. Jeśli w określonym terminie 7 dni adresat przesyłki nie zgłosi się po odbiór przesyłki do właściwej pocztowej placówki, wówczas placówka pocztowa sporządza, według wzoru określonego w załączniku nr 3 do rozporządzenia, powtórne zawiadomienie o możliwości jej odbioru w terminie kolejnych siedmiu dni, licząc od dnia następnego po dniu sporządzenia zawiadomienia, które listonosz doręcza adresatowi. Dokonanie powtórnego zawiadomienia zaznacza się na przesyłce adnotacją „awizowano powtórnie dnia” na adresowej stronie niedoręczonej przesyłki i podpisem (vide art. 8 ust. 2 pkt 1). Zgodnie z § 10 powołanego rozporządzenia, przesyłkę niepodjętą po powtarzanej awizacji placówka pocztowa operatora opatruje na stronie adresowej adnotacją „nie podjęto w terminie” oraz odciskiem datownika i wraz z formularzem zwrotnego potwierdzenia odbioru zwraca Sądowi.

Przesyłka pocztowa kierowana do pozwanego i zawierająca m.in. odpis pozwu i zawiadomienie o terminie rozprawy została zwrócona do Sądu Rejonowego w dniu 31 lipca 2015 r. (k. 59). Formularz potwierdzenia odbioru tej przesyłki (k. 59) jest przede wszystkim niekompletny, jego znaczna część została oderwana i nie została zwrócona do Sądu Rejonowego. Nadto, z treści adnotacji umieszczonych na formularzu potwierdzenia odbioru wynika, iż sposób wypełnienia formularza potwierdzenia odbioru nie odpowiada wymogom zarówno cyt. wyżej art. 139 § 1 k.p.c., jak i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym. Na stronie adresowej przesyłki można odnaleźć w nich szereg nieprawidłowości. Według tych adnotacji osoba doręczająca przesyłkę pozwanemu nie zastała adresata w miejscu zamieszkania adresata w dniu 10 lipca 2015 r. Okoliczność ta została potwierdzona na formularzu potwierdzenia

odbioru oraz stronie adresowej przesyłki, poprzez umieszczenie adnotacji „awizowano dnia 10 lipca 2015.” wraz z podpisem doręczającego, jak również odciskiem pieczętki placówki pocztowej operatora potwierdzającej jej przyjęcie wraz z podpisem osoby przyjmującej przesyłkę. Okoliczność dokonania powtórnej awizacji miałyby wynikać z adnotacji na stronie adresowej: „awizowano powtórnie w dniu 20.07.2015 r.” oraz podpisem pracownika oraz odbiciem datownika i podpisem pracownika przyjmującego przesyłkę. Jednak wcześniejsza przekreślona adnotacja wskazywałaby na to, że powtórne awizowanie nastąpiło w dniu 17 lipca 2015 r., czyli przed upływem wymaganego – 7 dniowego terminu. Nie podjęcie przesyłki w terminie według nieprzekreślonej adnotacji nastąpiło w dniu 28 lipca 2015 r., natomiast przekreślona adnotacja z podpisem placówki pocztowej stanowi, iż nie podjęcie w terminie nastąpiło w dniu 24 lipca 2015 r. Wobec powyższego, że strona adresowa niedoręczonej przesyłki zawiera liczne skreślenia i poprawki, nie można w takim razie w sposób nie budzący wątpliwości ustalić daty awizowania i nie podjęcia w terminie przesyłki. Ponadto na stronie adresowej znajduje się aż 6 pieczętek, z czego tylko 3 z nich są podpisane przez pracownika placówki pocztowej. W ocenie Sądu Okręgowego, te wszystkie nieprawidłowości niewątpliwie dyskwalifikują wiarygodność awiza.

W tym stanie rzeczy, należało stwierdzić, że zgodnie z oznaczeniami na przesyłce pocztowej i wskazanymi powyżej przepisami rozporządzenia w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, przesyłka pocztowa kierowana do pozwanego nie została prawidłowo awizowana. W związku z tym, nie można było przyjąć fikcji prawidłowego doręczenia pozwanemu przesyłki przez tzw. doręczenie zastępcze.

W toku procesu na skutek uchybień Sądu doszło do naruszenia przepisów postępowania art. 206 § 1 i 2 k.p.c., art. 5 k.p.c. i art. 214 k.p.c. oraz przepisu art. 339 k.p.c. Sąd Rejonowy na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2015 r. błędnie przyjął, że pozwany został prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, jak również bezpodstawnie stwierdził, iż zachodzą w sprawie przesłanki do wydania wyroku zaocznego (art. 339 k.p.c.). Pozwany nie został do dnia wydania wyroku w ogóle powiadomiony o istnieniu tego postępowania – nie doręczono mu odpisu pozwu, ani też zawiadomienia o terminie rozprawy. W wyniku tych naruszeń pozwany był niewątpliwie pozbawiony możliwości obrony swoich praw, co zaś z kolei skutkowało nieważnością postępowania.

Wobec stwierdzenia nieważności postępowania Sąd odwoławczy musi uchylić postanowienie do ponownego rozpoznania i znieść postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością, bez względu na rodzaj przyczyny nieważności i liczbę czynności dotkniętych wadami. Zniesienie postępowania dotyczyć może konkretnych czynności procesowych. Skoro do czynności tych zalicza się formalną czynność organu sądowego, to zniesieniu podlegają także dotknięte nieważnością zarządzenia i posiedzenia sądowe. Stąd wobec bezskutecznego doręczenia pozwanemu przesyłki zawierającej odpis pozwu z załącznikami, pouczenie oraz zobowiązanie do ustosunkowania się do pozwu i zawiadomienie o rozprawie, stało się konieczne również zniesienie postępowania przeprowadzonego na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2015 roku, albowiem Sąd prowadził postępowanie i bezpodstawnie wydał wyrok zaoczny, mimo braku prawidłowego zawiadomienia pozwanego. Bez umożliwienia pozwanemu udziału w rozprawie, bez doręczenia odpisu pozwu oraz pouczeń Sąd I instancji nie mógł orzekać o słuszności roszczeń strony powodowej.

Przewidziane w Konstytucji prawo do sądu (art. 45) oznacza między innymi prawo do „ważnego” postępowania sądowego, rzeczą sądu jest, więc usuwanie wszelkich uchybień powodujących nieważność na każdym etapie postępowania, bez względu na to, czy i kto podniósł stosowny zarzut (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2011 r. I UK 133/11). Pomimo, więc tego, iż stroną apelującą była strona powodowa zaskarżone orzeczenie należało uchylić.

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że w przypadku uchylenia orzeczenia z powodu nieważności postępowania nie było możliwości merytorycznego badania zarzutów apelacji.

Z uwagi na powyższe argumenty Sąd Okręgowy w oparciu o przepis art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i art. 108 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Sąd Okręgowy wskazuje, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności wyznaczy termin rozprawy i doręczy pozwanemu korespondencję zawierającą odpis pozwu z załącznikami oraz zobowiązaniem, zgodnie z zarządzeniem z dnia 1 lipca 2015 r. (k. 55) oraz zawiadomi pozwanego o nowym terminie rozprawy.

/-/ Brygida Łagodzińska